

बार्हस्पत्यो भरद्वाजः। अग्निः। त्रिष्टुप्।

हुवे वः सूनुं सहस्रो युवानमद्रोघवाचं मतिभिर्यविष्ठम्।

य इन्वति द्रविणानि प्रचेता विश्ववाराणि पुरुवारो अधुक् ॥ ६.००५.०१

यः। अधुक्- अद्रोहः सन्। प्रचेताः- प्रकर्षचेतनः सन्। पुरुवारः- बहुभिर्वरणीयः सन्। विश्ववाराणि- सर्वैर्वरणीयाः। द्रविणानि- सम्पदः। इन्वति- प्रेरयति। तम्। सहसःसूनुम्- शक्तिजम्। युवानम्- मिश्रयितारम्। अद्रोघवाचम्- अद्रोहवचनम्। मतिभिः- स्वमननैः। यविष्ठम्- अतिशयेनाभिनवम्। वः- भवन्तम्। हुवे- आह्वये ॥१॥

त्वे वसूनि पुर्वणीक होतर्दोषा वस्तोरेरिरे यज्ञियासः।

क्षामेव विश्वा भुवनानि यस्मिन्सं सौभगानि दधिरे पावके ॥ ६.००५.०२

होतः- देवाह्वतः। पुर्वणीक- प्रभूतज्वाल। विश्वा- सर्वाणि। भुवनानि। क्षामेव- भूम्यामिव। यस्मिन्। पावके- अग्नौ। सौभगानि- सौभाग्यानि। सम्- सम्यक्। दधिरे- धृतवन्तः। तस्मिन्। त्वे- त्वयि। वसूनि- हव्यानि। यज्ञियासः- यजमानाः। दोषा वस्तोः- दिवारात्रम्। आ ईरिरे- प्रेरयन्ति समर्पयन्तीति भावः ॥२॥

त्वं विक्षु प्रदिवः सीद आसु कृत्वा रथीरभवो वार्याणाम्।

अत इनोषि विधते चिकित्वो व्यानुषग्जातवेदो वसूनि ॥ ६.००५.०३

त्वम्। विक्षु- प्रजासु। प्रदिवः- द्योतमानः सन्। आसु- तासु। सीद- उपविश। वार्याणाम्- श्रेष्ठानाम्। कृत्वा- प्रज्ञया। रथी- नेता। अभवः- बभूवथ। अतः- तस्मात्। विधते- परिचरते।

चिकित्त्वः- बुद्धयन् । आनुषक्- अनुषक्तं यथा भवति तथा । जातवेदः- हे जातविद्य । वसूनि- सम्पदः । वि- विशेषेण । इनोषि- ईशानं करोषि ॥३॥

यो नः सनुत्यो अभिदासदग्ने यो अन्तरो मित्रमहो वनुष्यात् ।

तमजरेभिर्वृषभिस्तव स्वैस्तपां तपिष्ठ तपसा तपस्वान् ॥ ६.००५.०४

मित्रमहः- महामित्र । अग्ने । यः । नः- अस्मान् । सनुत्यः- अन्तर्हितः कूटयोधी सन् । अभिदासत्- उपक्षपयति । यः । अन्तरः- अभ्यन्तरवर्ती सन् । वनुष्यात्- हिंस्यात् । तम् । अजरेभिः- जरारहितैः । वृषभिः- वर्षणैः । तव- ते । स्वैः- आत्मीयबलैः । तपस्वान्- सन्तापकः सन् । तपसा- सन्तापशक्त्या । तपिष्ठ- सन्तप्यस्व ॥४॥

यस्तै यज्ञेन समिधा य उक्थैरर्केभिः सूनो सहसो ददाशत् ।

स मर्त्येष्वमृत प्रचेता राया द्युम्नेन श्रवसा वि भाति ॥ ६.००५.०५

सहसः सूनो- शक्तिज । अमृत- हे अमृतस्वरूप । यः । ते- त्वदर्थम् । समिधा- समिद्धेन । यज्ञेन- दानेन पूजया सङ्गतिकरणेन । यः । उक्थैरर्केभिः- मन्त्रैः । ददाशत्- ददाति । सः । मर्त्येषु- मनुष्येषु । प्रचेताः- प्रकर्षचेतनः सन् । द्युम्नेन- दीप्तिमत्या । राया- दानयोग्यसम्पदा । श्रवसा- अतीन्द्रियश्रुत्युपलक्षितदिव्यानुभूत्या । वि भाति- प्रकाशते ॥५॥

स तत्कृधीषितस्तूयमग्ने स्पृधो बाधस्व सहसा सहस्वान् ।

यच्छस्यसे द्युभिरक्तो वचोभिस्तज्जुषस्व जरितुर्घोषि मन्म ॥ ६.००५.०६

सः- असौ त्वम् । अग्ने । इषितः- प्रेरितः । तूयम्- क्षिप्रम् । तत् । कृधि- कुरु । सहसा- सहनशक्त्या । सहस्वान्- शक्तिमान् सन् । स्पृधः- उपासकस्य स्पर्धाभावनानि शत्रून् वा । बाधस्व- नाशय । द्युभिः- प्रकाशैः । अक्तः- व्यञ्जितः सन् । वचोभिः- मन्त्रैः । शस्यसे- स्तूयसे । जरितुः- स्तोतुः । यत्- यो मन्त्रः । सः । घोषि- घोषितव्यः । मन्म- मननीयः । जुषस्व- तं सेवस्व ॥६॥

अश्याम् तं काममग्ने तवोती अश्याम् रयिं रयिवः सुवीरम्।

अश्याम् वाजम्भि वाजयन्तोऽश्याम् द्युम्नमजरजरं ते ॥ ६.००५.०७

अग्ने । तव- ते । ऊती- रक्षया । कामम्- इच्छाम् । अश्याम्- प्राप्नुयाम् । रयिवः- सम्पद्वन् ।

सुवीरम्- शोभनवीर्यसम्पन्नाम् । रयिम्- दानयोग्यसम्पदम् । अश्याम्- प्राप्नुयाम् । वाजयन्तः-

बलसाधका वयम् । वाजम्- सद्गतिम् । अश्याम् । अजर- जरारहित । ते- तव । अजरम्-

जरारहितम् । द्युम्नम्- ज्योतिः । अश्याम् ॥७॥

Dr. Rangraha